

INTE MIN TYSTNAD

LÄRARHANDLEDNING

Lärohandledning skriven av Kaj Hagstedt

version 230318

Bokomslag: Mattias Norén

Bokens handling

13-åriga Tilda håller på att bli döv. Hon måste anpassa sig efter ett framtida liv utan ljud. Familjen bestämmer att hon ska börja på specialskolan Östervångsskolan i Lund och hon börjar veckopendla från Kalmar och bor på skolans boende. Livet har förändrats på många sätt och hon saknar sina vänner. För att bryta känslan av ensamhet och tristess, har hon blivit en mästare på att snatta ur olika butiker.

Samuel är 12 år och går på skolan bredvid. Han känner sig ensam och trivs bäst bakom datorskärmen i sitt rum. Han tycker väldigt illa om att prata inför de andra i klassen. Han hatar när lärarna tvingar honom att redovisa muntligt för då börjar han stamma, mumla och tappa orden.

Tilda och Samuel träffas på ett skoldisco och blir vänner. Samuel blir nyfiken på hur teckenspråk fungerar och Tilda försöker hjälpa Samuel att finna mod att redovisa. Sakta förändras Tildas bild av skolan och dövulturen och Samuel bestämmer sig för att utföra ett uppdrag som han egentligen inte alls vågar.

Inte min tystnad är skriven av Kaj Hagstedt. Han har bakgrund som tv-regissör samt har i uppdrag för Skolverket projektlett delar av lärarfortbildningen Läsluft. Han är även legitimerad lärare för årskurs 4–6 och debuterade 2020 som författare med spänningsromanen *Framtidskameran* som av BTJ fick betyget 5/5 = Brillant. Året därpå släpptes boken *Ett Ett Två* som är inspirerad av skolbränderna i Lund 2020.

Kaj anlitas frekvent för författarbesök på skolor samt håller utbildningar för elever, lärare och författare.

Inte min tystnad har recenserats av BTJ och fått betyget **Mycket Bra**. Lektor Anna Wilner skriver att ”den är mycket läsvärd ... lyfter fram döva och hörselskadade, att författaren med igenkänning och på ett finstämt och engagerat sätt berättar om karaktärerna och att boken passar utmärkt för diskussioner kring identitet, mod och språk” (BTJ-häfte 23/2022).

Boken beviljades i februari 2023 litteratur & distributionsstöd av Statens kulturråd och fick samtidigt benämningen ”garanterat bra bok”.

Bokens syfte

Den primära målgruppen är åldern 9–14 år. Målet har varit att skriva en bok som kan användas i klassrummet och som passar både erfarna och icke-erfarna läsare. Boken är textbaserad och räds ej det längre formatet, men är uppdelad i relativt korta avsnitt för att ge eleverna nåbara mål med sin läsning. Författaren önskar med boken att synliggöra teckenspråket och att inspirera läsaren till att använda händer och mimik som ett komplement till talat språk.

Boken berör ämnen såsom rädsla och mod, vikten av språk och identitet, om utanförskap och vänskap, kärlek och föräldraskap, snatteri och brottslighet. Boken handlar även om talrädsla och oron för att inte kunna hantera sin röst.

Genremässigt är boken en roman med spänningsinslag men där fokus ligger på barnens reflektioner kring livet och relationen dem emellan.

Boken illustreras med förenklade tecken så att läsaren kan testa att kommunicera med tecken, parallellt med att karaktärerna tecknar.

Boken finns utgiven som tryckt bok, som e-bok, som ljudbok och talbok, som multimedia samt i punktskrift.

Lärarhandledning

Handledningen bygger på Lgr22 och Lspec22 samt på den forskning som finns om hur progression uppnås i den språkliga utvecklingen för aktuell åldersgrupp.

Självklart kan handledningen även användas för andra årskurser samt som kompletterande material för elever som läser enskilt.

Struktur

Del 1 s 5 - 12

Innehåller förslag på lektionsaktiviteter som kan genomföras innan, under och efter läsningen av boken. Här finns också färdigt arbetsmaterial som du kan skriva ut.

Del 2 s 13 - 18

Innehåller ordlistor samt läsförståelsefrågor, för hela boken, uppdelat per kapitelpar.

Del 3 s 19 - 24

Innehåller förklaringar till de tecken som förekommer i boken. Här kan du se bilderna samt läsa en förklaring till hur de tecknas, för att synliggöra i klassrummet.

Skolans värdegrund och uppdrag slår fast att:

Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Koppling till läroplan Lgr22 / Lspec22

I läroplanen Lgr22 årskurs 4–6 kan vi läsa att elever i svenska ska möta:

- Gemensam och enskild läsning. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.
- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsoplevelsen.
- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar och dialoger.
- De nationella minoritetsspråken i Sverige. (*)
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

I läroplanen Lgr22 för årskurs 7–9 kan vi läsa att elever i svenska ska möta:

- Gemensam och enskild läsning. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.
- Analys av texter med koppling till upphovsperson, tid och andra texter samt utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- De nationella minoritetsspråken i Sverige och deras ställning i samhället. (*)

I läroplanen Lspec22 för årskurs 5–7 kan vi läsa att elever i svenska för döva och hörselskadade ska möta:

- Gemensam och enskild läsning. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.
- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsoplevelsen.
- Presentationer och berättande för olika mottagare. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.
- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Likheter och olikheter mellan texter på svenska och på svenskt teckenspråk. Texter som illustrerar skillnaderna mellan språken.
- Likheter och olikheter i språkliga och grammatiska strukturer mellan svenskan och det svenska teckenspråket.

(*) Det svenska teckenspråket hör inte till de fem nationella minoritetsspråk för vilka Sverige har skrivit under Europarådets konvention. I språklagen från 2009 jämföras emellertid det svenska teckenspråket med de nationella minoritetsspråken, men skyddet är inte lika omfattande i språklagen som i minoritetslagen.

Del 1

Läsa i klassrummet

Målet med boken har varit att skriva en berättelse som kan inspirera till läsande och utmana elevers fantasi. Du som lärare använder din didaktiska textkompetens för att anpassa läsandet efter dina elevers specifika behov och språkliga bakgrund, och tillhandahåller de anpassningar och stöttor som eleverna behöver.

Du behöver förhålla dig till lärarhandledningen utifrån dina elevers erfarenhet av teckenspråk. Om du undervisar döva eller hörselnedsatta elever har de redan kunskap om tecken och du kan då välja andra bitar ur handledningen och förslagsvis fokusera på frågor om identitet, representation och igenkänning.

Jag anser att språkliga förmågor behöver mängdtränas i en social läsandegemenskap. Det viktigaste för barns utveckling av litteracitet är språkliga förebilder och tillgång till arbetsmaterial som inspirerar och utmanar och som innehåller en tematik som barnen kan relatera till. En öppen och tillåtande läskultur i klassrummet ligger till grund för utvecklande och reflekterande textsamtal.

För att hjälpa eleverna att kliva in i textens föreställningsvärld rekommenderar jag att du inleder läspassen med en återblick. Tillsammans med eleverna minns du som hände förra gången ni läste. Därefter läser du minst fem minuter för att sätta ton, rytm och känsla. Därefter har du olika val:

- 1) Fortsätta läsa för klassen och stanna upp i texten när svåra ord ska förklaras samt ställa frågor till eleverna. Använd gärna slumpmässig metod för att avgöra vem som ska svara på frågorna. Utgå från EPA när det är dags för textsamtal utifrån diskussionsfrågorna.
- 2) Ha en indelning av elevgruppen från början och behåll den under hela läsprojektet. Förslagsvis består grupperna av 3–4 personer. Låt dem läsa högt för varandra och alternera med 1 sida text / person åt gången. Var tydlig med hur långt eleverna ska läsa och ge dem läsförståelsefrågor efter läsningen (tex de som finns i denna handledning). Be dem i slutet att blicka framåt och försöka förutspå vad som ska hända. När ni återigen samlas i klassrummet får grupperna redogöra för hur textsamtalen har sett ut samt hur de förutspår att handlingen ska fortsätta. Tänk på att ge eleverna instruktioner kring hur de ska förhålla sig till uppmaningar såsom att återberätta eller diskutera, dvs vilken struktur och rollfördelning som ska tillämpas.

INFÖR LÄSNINGEN

Berätta att ni ska läsa en bok som heter *Inte min tystnad* och låt eleverna i par prata om vad de tror att boken handlar om. Vilken information får vi av endast titeln? Vad associerar de till? Vilka olika typer av *tystnad* finns det?

Titta gemensamt på omslaget och låt eleverna fundera på vad de ser. Går det att utifrån omslaget gissa vad boken handlar om? Vilken genre verkar boken vara? Diskutera färgsättning på omslag och titel. Vi ser silhuetter av ett dansande par. Vilka är de? Varför dansar de? Var är vi?

Läs baksidestexten och diskutera vad eleverna ser framför sig. Vad tror de kommer hända i boken? Titta på omslagsbilden igen och se om den överensstämmer med baksidestexten. Vilka förväntningar har eleverna på boken? Uppmuntra eleverna att göra förutsägelser.

Baksidestexten avslöjar att boken utspelar sig i Lund. Vet eleverna var Lund ligger? Låt dem leta i en kartbok och beskriva var staden ligger. Var ligger Kalmar? Omslaget berättar författarens namn. Kan eleverna hitta någon fakta om honom och om de böcker han har skrivit tidigare?

Berätta hur ni kommer att jobba med boken de kommande veckorna så att eleverna känner sig insatta i strukturen.

UNDER LÄSNINGEN

1:1 Förberedelse

Jag rekommenderar att du som lärare själv läser de kapitel som är aktuella, innan ni läser i klassrummet. Detta för att du ska kunna bedöma vilka ord som är svåra, vilka läsförståelsefrågor som är relevanta, samt hur du kan organisera eventuella gruppdiskussioner eller argumentationer. Du behöver också göra en tidsmässig bedömning av hur mycket ni hinner läsa – boken består av både korta och långa kapitel.

En del kapitel innehåller bilder som visar hur man tecknar ord, meningar och bokstäver. Jag rekommenderar dig att titta på dessa bilder i förväg så att du kan visa så det blir rätt. Oroa dig inte över att det är något svårt; jag har valt tecken som är enkla att förstå och visualisera. Du finner teckenregistret i del 3 och kan också komplettera med digitala källor, exempelvis där tecknet visas i en film.

Och du, jag fattar. Som lärare har man inte alltid tid eller energi att läsa boken i förväg. Du kan känna dig trygg i att bokens handling är okej och åldersanpassad och har du inte hunnit läsa kapitlet i förväg, använder du dig av ordlistorna och diskussionsfrågorna. Du kan också överlåta till eleverna att identifiera svåra ord och att hitta ordens betydelser. Eller varför inte låta eleverna själva skriva diskussionsfrågor enligt en EPA-struktur?

1:2 Använd ord och läsförståelse

I del 2 finner du ord som eleverna kan tycka är svåra, i varje kapitel. Nivåerna för svårighet är förstås beroende av flera faktorer såsom ålder, läserfarenhet, bakgrund etc. Du får således göra ett urval. Förslagsvis förhåller du dig till ordlistan på ett av följande sätt:

- Du skriver upp orden på tavlan innan läsningen, och ber eleverna definiera svar och betydelse
- Du pausar när orden förekommer i texten och förklarar för eleverna dess betydelse
- Du läser texten först, och går därefter igenom de svåra ord som har förekommit

Frågorna för läsförståelse rör sig på, mellan och bortom raderna. Frågorna har för avsikt att låta eleverna söka information, summera, göra inferenser och förutspå. Vid vissa tillfällen är frågorna märkta med tex ”diskutera” vilket kan göras som EPA eller ”argumentera” där olika ståndpunkter kan skapa kreativa samtal i klassrummet. Genom att du läser kapitlen innan du tar med dem in i klassrummet kan du identifiera motiv i boken som passar för just din klass att diskutera. Det finns även frågor där eleverna ska söka information i läromedel eller på internet.

Observera att frågorna om läsförståelse ofta har svar som plockas från olika delar av ett kapitel. Eleverna behöver således utveckla sina svar och ska uppmuntras att utifrån texten också göra egna tillägg av funderingar och resonemang.

1:3 Heta stolen

Inled övningen genom att låta eleverna skriva frågor till karaktärerna i boken. Informera därefter att de ska nu kommer få möjlighet att ställa frågorna till karaktärerna. De ska sitta i en ring och ha en "het stol". De turas om att sitta på heta stolen och låtsas vara en av karaktärerna i boken. De andra ställer frågor till karaktären som ska försöka svara utifrån det som har hänt i kapitlet. Frågorna ska utgå från hur karaktären **tänker** och **känner**. Övningen tränar upp elevernas läsförståelse, inlevelse och verbala uttrycksförmåga men även deras empatiska förmåga.

Förslag:

Fråga Tilda om hur det känns att förlora hörseln.

Fråga Samuel om hur det känns att prata inför klassen.

Fråga Tilda om vad hon tycker om Samuel.

Fråga Tildas förälder om hur det känns, att hon går i skolan i Lund.

Fråga Samuels lärare Sandra, om hur hon känner, när hon ser att Samuel tycker det är svårt att redovisa.

Fråga butikschefen om hur det påverkar hen, att barn snattar i butiken.

1:4 Synonymer och antonymer

Välj ut ett stycke eller ett kortare kapitel ur boken. Välj att antingen kopiera texten på papper eller gör den tillgänglig digitalt för eleverna. Låt dem sedan:

- a) Hitta synonymer till så många av orden som möjligt, utan att påverka handlingen i texten. Vem i klassen kan hitta flest synonymer? Vilka synonymer fungerar bäst?
- b) Skriva antonymer till ord i texten. Vad händer med texten om ord byts ut till sina motsatser?

1:5 Teckenspråk

Ett genomgående tema är Samuels nyfikenhet på det svenska teckenspråket. Han lånar böcker och laddar ner appar för att lära sig mer och samtidigt reagerar han på att vissa tecken känns enkla att förstå och andra svåra.

Låt eleverna få upptäcka teckenspråket och fundera på hur olika ord kan visualiseras med handrörelser och mimik. Ladda ner appen *Teckenspråkslexikon* (kostnadsfri) så kan du söka efter ord och hur de tecknas (tänk på att söka på ordets grundform då det svenska teckenspråket har en annan grammatik).

Ge eleverna tio ord där de ska komma med förslag på hur det bäst tecknas, och visa därefter hur de tecknas på svenskt teckenspråk. Om du vill kan du först låta eleverna visa tecknen, och så ska andra elever gissa.

Förslag på ord:

Banan, snö, tänka, mobiltelefon, häst, bil, arg, skriva, ledsn, kanin, lila, sommar, ryggsäck, sjunga, smörgås.

1:6 Kroppsspråk

När man kommunicerar med teckenspråk är gester och mimik viktiga delar av språket. Ord, meningar och grammatik binds samman och känslor förstärks. Men så är det också i det verbala språket. Medvetet och omedvetet använder vi gester och mimik för att förstärka det talade språket.

Du kan genom övningar med eleverna få dem att reflektera kring hur vi använder kroppen när vi talar, men också hur kropp, gester och mimik är en viktig del av retoriken.

- a) Låt eleverna få läsa en text där de första gången läser den fritt, och andra gången med händerna i byxfickorna eller bakom ryggen. Låt andra elever diskutera hur kroppsspråk kan saknas och förstärkas.
Exempeltext: Vet du vad som hände? Jag var precis på skolgården, där borta, när det plötsligt kom en jättestor elefant. Den stampade fram och viftade hotfullt med snabeln. Jag blev livrädd! Jag skrek HJÄLP! så högt jag kunde och försökte vifta bort den med händerna. Den kom närmre och närmre, och till slut fick jag börja springa och lyckades precis ta mig in i klassrummet.

Exempeltext: Jag var och fiskade igår och fick en så här stor gädda. Den vägde så mycket att jag knappt fick upp den i båten. Sen slängde jag i den i vattnet igen.
- b) Låt eleverna ha samtal med varandra i små grupper utifrån ett ämne som du bestämmer, och ge dessförinnan diskreta lappar som innehåller instruktioner. Under samtalet ska varje elev följa sin instruktion på lappen och efter samtalet diskuterar eleverna vilken känsla de olika personerna bidrog med.
 1. Sitt framåtlutad och se intresserad ut.
 2. Sitt avslappnat bakåtlutad, halvt liggande på stolen.
 3. Ha ständig ögonkontakt med den som pratar, utan att stirra.
 4. Möt aldrig blicken hos den som pratar.
 5. Pilla med din penna under hela samtalet och titta bara upp ibland.
 6. Var fysisk med handen och pilla dig i håret, klia dig på hakan etc.
 7. Ett antal: Var dig själv.
- c) Nonsens. Låt eleverna i par hitta på en scen som de ska spela upp för klassen. De får endast använda nonsensspråk och de övriga eleverna ska försöka tolka scenen som framförs. Hur kan kroppsspråk och mimik ersätta talat språk?

1:7 Hjälp Samuel

Alla är vi rädda för något. Samuels önskan är att slippa de muntliga redovisningarna och alla elever kan förstå nervositeten i att prata inför andra och riskera att göra fel. Oavsett hur Samuels lärare försöker hjälpa honom, vet Samuel att det finns en risk att han pekats ut och blir den, som inte gör som de andra.

Men hur kan Samuel tänka för att klara av uppgiften? Vilka tips kan dina elever ge honom, så att han lyckas?

Samtala i klassen om hur han kan gå till väga, för att lyckas med sin presentation. Hur kan han förbereda sig när det kommer till att välja ämne? Kan han göra en mindmap? Hur tar han fram fakta? Hur övar han och hur skriver han ett stolpmanus? Och vid framförandet; hur gör han? Har klassen tips på hur han ska stå och hur han ska prata? Vilka retoriska grepp är bra att använda sig av vid en muntlig redovisning?

Tillsammans skapar ni en manual med goda tips till Samuel, som samtidigt blir ett stöd till alla de elever i klassen, som tycker det är jobbigt att prata inför andra.

EFTER LÄSNINGEN

2:1 Intervjua karaktärerna

Du jobbar för lokaltidningen och ska skriva ett reportage om en av karaktärerna i boken. Du vill att texten ska vara innehållsrik och spännande för läsaren. Tänk på att besvara frågor såsom: Vad har hänt, vem var med, när hände det, vilka känslor gav det personen, vad hoppas personen ska hända framöver.

Skriv intervjufrågor, skriv karaktärens svar på frågorna, och omvandla detta därefter till en löpande text som följer skrivregler och som har rubrik, ingress och brödtext. Om eleverna inte har skrivit denna typ av text tidigare, rekommenderar jag cirkelmodellen för att ge dem stöd och struktur. Elever som blir klara kan skapa en löpsedel till reportaget eller en illustration till texten.

Förslag på frågor efter utläst bok:

Intervjua Tilda om hur det är att pendla till Lund, gå på specialskola och att bo på skolans boende.

Intervjua Samuel om hur han tänkte när han stal bokstaven och hur det kändes.

Intervjua Samuel som berättar om hur det är att lära sig teckna. Vad är lätt och vad är svårt?

Intervjua butikschefen som berättar om hur snatteri påverkar hur det går för butiken.

Eller intervjua mamma, pappa, Isak eller Ellen om något som har skett i boken.

2:2 Relationer mellan karaktärer

Låt eleverna fundera på hur relationerna ser ut mellan olika karaktärer i boken. Hur skulle Samuel beskriva sin relation till Tilda? Eller till sin mamma eller pappa? Vilka känslor känner Tilda när hon tänker på kompisarna i Kalmar?

Ge eleverna i uppgift att leva sig in i en av karaktärerna och låt dem skriva ett brev till en av de andra karaktärerna. I brevet ska eleven ta upp någon av händelserna i boken och förklara varför just den händelsen är betydelsefull.

Det finns relationer i boken som är svårare att skriva om, och som kan utmana de mer läs- och skrivstarka eleverna.

Exempel Tildas brev till sin mamma: Hej mamma, jag saknar dig! Idag cyklade jag till ...

Exempel Samuels brev till Tilda: Innan jag träffade dig var jag jätterädd, men nu känner jag ...

2:3 Text och skapande

Välj ut ett kapitel ur boken och låt eleverna efter läsningen få uttrycka sig i bild och form. Vilka inre bilder får de av texten och hur kan det gestalta sig i form av illustration, serieteckning eller animering?

Eleverna kan få i uppgift att skapa en egen framsida eller baksida till boken. Utifrån bokens handling, hur skulle de konstruera en lockande bild och text? Vad är viktigast att framhäva och varför? Hur kan eleven jobba med färg, form, typsnitt och text för att förmedla budskap, innehåll och känsla?

Alternativt, låt eleverna dramatisera ett stycke ur boken och därefter reflektera kring hur det kändes att vara karaktärerna. Ni kan även jobba med stopmotion som ni ljudlägger utifrån boken eller varför inte göra en podd där Samuel eller Tilda bjuds in, för att svara på lyssnarfrågor?

2:4 Ett nytt kapitel

Eleverna utgår från boken, men skriver ett nytt, sista kapitel. Kapitlet ska omfatta samma karaktärer som i boken. Bestäm en tidsperiod efter sista kapitlet, exempelvis en månad senare, och låt eleverna skriva det kapitel som saknas.

Är Samuel och Tilda vänner eller finns det kärlek? Har Samuel lärt sig fler tecken? Har Tilda hälsat på hemma hos Samuel? Vad tycker Samuels föräldrar om Tilda? Har Samuel pratat mer inför klassen? Vad hände med den stulna bokstaven; har Tilda fortfarande den eller är den tillbaka på tegelväggen? Hur reagerade skolan när de upptäckte att bokstaven försvann? Har Tilda lyckats hålla sig borta från snatteriet?

Ge eleverna en första mening att bygga texten på, exempelvis: ”En månad senare är inget längre som det var förut ...” eller ”Åh, vad dum du är!” Ge eleverna instruktioner om begränsning i tid och textmängd.

Låt dem läsa berättelsen för bänkkamrat och sedan utveckla efter respons och möjliggör för eleverna att få läsa upp sin text för kamraterna med efterföljande samtal.

2:5 Skriv till Kamratposten

Introducera eleverna till tidningen Kamratposten genom att visa upp ett exemplar. Berätta att tidningen innehåller ett blandat material som vänder sig till just denna åldersgrupp och att en del av innehållet består av anonyma brev från barn som ber om hjälp.

Steg 1: Varje elev ska välja ut en karaktär ur boken och låta den skicka ett anonymt brev till Kamratposten. Texten ska handla om något specifikt som händer i boken, och som personen nu ber om hjälp om, för att lösa. Eleven behöver beskriva problemet och de känslor som det väcker, men också konkretisera en fråga eller ett rop på hjälp. Eleverna skriver under med en pseudonym och texten kan exempelvis handla om att:

- Samuel skriver ett brev och ber om hjälp med redovisningen
- Tilda skriver ett brev och berättar om snattandet
- Samuel skriver ett brev där han berättar att han har en kompis som inte är så snäll
- Tilda skriver ett brev där hon berättar om sin ensamhet och saknaden efter livet förr.

Steg 2: Samla in breven.

Informera eleverna om att de hälsas välkomna till Kamratpostens redaktionsmöte, och att du är glad över att så många vuxna kunde komma. De samlade är lärare, kuratorer, psykologer eller bara vänliga vuxna, och de sitter på Kamratpostens redaktion för att hjälpa barn i Sverige som har problem; en viktig och mycket ansvarsfull uppgift.

Blanda nu texterna och dela ut till eleverna. Varje elev har nu en text som beskriver ett problem, från någon i samma ålder. Berätta att eleverna ska skriva ett svar på brevet. Det är viktigt att läsa brevet flera gånger, analysera vad som är problemet och vad frågan är, och att därefter skriva ett förstående, uppmuntrande och stödjande svar. Om man vill kan man använda egna erfarenheter i svaren, men det är viktigt att ingen skriver under med eget namn. I stället kan de hitta på namn, såsom ”Bosse, psykolog” eller ”Anita, kurator”.

Jag rekommenderar att detta görs digitalt. När svaren är skrivna och printade kan ni klippa ut svaren och klistra in dem under själva originalbrevet. Man ser då både brev och svar på samma papper. Häng upp texterna och låt alla läsa för att därefter diskutera.

2:6 Lär dig mer om svenskt teckenspråk

När började man använda teckenspråk i världen och i Sverige? Vilka olika sorters teckenspråk finns det? Fördjupa dig i fakta om teckenspråk och berätta för eleverna, eller låt dem söka fakta utifrån specifika frågor.

Sveriges Dövas Riksförbund <https://sdr.org/fragor-och-svar/>

Östervångsskolan, skola och boende www.spsm.se/skolalternativ/vara-skolor/ostervangsskolan

Svenskt teckensprakslexikon <https://teckensprakslexikon.su.se/>

2:7 QTA – Kontakta författaren

Jag hoppas att boken väcker känslor, tankar och funderingar. Jag hoppas att den utmanar läsarens fantasi och entusiasmerar till både diskussioner och skrivande. Jag hoppas också att den väcker frågor om sådant som lämnas obesvarat, som är bra eller dåligt, som finns eller saknas.

Question the Author: Skolor som köper klassuppsättning kan boka in ett kostnadsfritt, digitalt QTA-besök där eleverna ges möjlighet att ställa frågor om boken och diskutera bokens handling. Detta genomförs på videolänk och bokas med per mail cirka 3 veckor innan ni har läst färdigt boken. En fantastisk möjlighet för eleverna att få svar på frågor som har väckts under läsningen och en extra morot i läsprojektet.

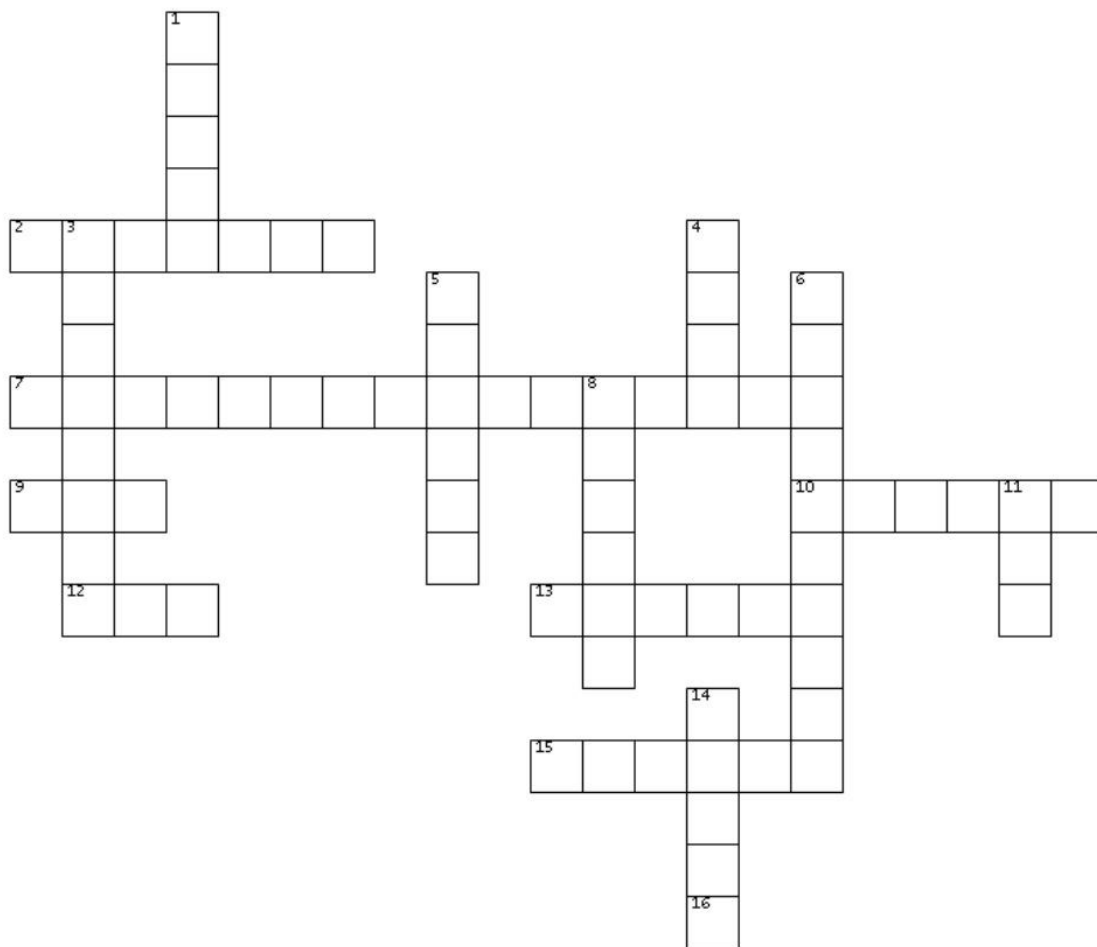
Författarbesök: Det går bra att boka författarbesök i skolor. Besöken kretsar kring vikten av att läsa och skriva och utgår från författarens utgivna titlar, och är fulla av entusiasm, energi och inspiration. Jag finns representerad hos Författarcentrum Syd samt BTJ's författarförmedling. Önskar du referenser från lärare och skolbibliotekarier sänder vi gärna det.

Jag är examinerad lärare för årskurs 4–6 och har tidigare jobbat som projektledare för Skolverkets lärarfortbildning Läslyftet och har således en didaktisk vinkel på klassrumsbesöken.

WEBB: På webbsidan www.kajhagstedt.se kan lärare och elever finna information om de olika böckerna samt läsa extramaterial. Här finns också senast uppdaterade lärarhandledning samt information kring kampanjer, olika mediatyper samt kontaktinformation. Här finns också information om författarbesök och QTA.

Här finns också material om ni önskar göra författarporträtt.

3:0 Arbetsblad *efter läsning*

ACROSS

2. Samuels glass-smak
7. Tildas skola
9. Det vill Axel köpa på köpcentret
10. Samuels lärare
12. Antal skruvar på skylt
13. Tildas favoritgodis
15. Tildas doft
16. Tildas favoritbokstav

DOWN

1. Använda ansiktsuttryck när man tecknar
3. Författarens efternamn
4. Huvudkaraktär i Ett Ett Två
5. Butikschefen
6. Samuels skola
8. Här bor Tildas föräldrar
11. Peka på läppen betyder detta
14. Så ser lekplatsen ut bredvid skolan

DEL 2: ORD- OCH LÄSFÖRSTÅELSE

1 & 2

Ord

Kajalpenna, ögonlinje, dutta, nyans, örsnibb, bångstyrig, spretar, åla sig, spretig.

Läsförståelse

Var befinner sig Tilda?

Var har Tilda fått tag på sminket?

Vilka tror du att Fredrik och Signe är?

Varför tycker Samuel att frisyren är misslyckad?

Beskriv Tilda och Samuel, utifrån texten. Hur gamla är de och hur ser de ut? Vart tror du att de ska?

3 & 4

Ord

Affisch, tryckare, gliringar, pulserar, discokula, läktare, vinglig.

Läsförståelse

Vem håller i discot och i vilken lokal?

Hur har discot marknadsförts?

Både Tilda och Samuel väntar på kompisar. Vad heter kompisarna?

Tilda har lämnat sina hörapparater hemma. Varför? Hur uppfattar hon musiken i stället för att höra ljud?

Hur känner Samuel för discot?

Vad får du veta om var Tilda bor?

Varför hoppas Samuel att det är lång kö till kioskbordet?

5 & 6

Ord

Ribbstol, taffliga, basljud, gestikulerar, zombie, flacka, häver sig, stappla, vimlet.

Läsförståelse

Varför tror Tilda att Samuel har dansat med kompisar?

Vad tänker Samuel när Tilda tar initiativ till att dansa?

Varför frågade Tilda just Samuel om att dansa?

Varför svarar inte Tilda, när Samuel säger sitt namn?

Varför skyndar Samuel hem?

Fundera: Hur skulle du reagera om någon plötsligt började dansa tryckare med dig på discot?

7 & 8

Ord

Halar upp, diskret, pendla, skrymsle, avatar, levla, chatta, konversera, insistera.

Läsförståelse

Varför tycker Tilda att måndagar är jobbiga?

Vilka är Fredrik och Signe?

Fundera: Varför snattar Tilda?

Varför tycker Samuel att det är bra att chatta?

Vem är Sandra?

Återberätta hur det gick när Samuel skulle redovisa i historia.

9 & 10

Ord

På måfå, velar, procedur, tålmodigt, illusion, lommar efter, flackar, bräckta, insikt.

Läsförståelse

Varför vill Tilda egentligen att alla ska se att hon snattar?

Om Samuel hade vetat att han skulle träffa Tilda igen; vad hade han gjort annorlunda?

Med vilka ord beskriver Samuel Tilda?

Varför tror han att hon är där med sin familj eller sina kompisar?

Beskriv Nils och Axel. Hur är de som personer?

Hur lurar Samuel Nils och Axel?

Återberätta hur det går till när Samuel letar efter Tilda.

11 & 12

Ord

Palla, planlöst, hörapparat, hörselklass, magnetkameraundersökning, arvsanlag, trumhinna, frustration, cochlea-implantat.

Läsförståelse

Varför blir Samuel tyst när han står med Tilda?

Vilken skillnad är det mellan Östervångsskolan och Tunaskolan?

Hur beskrivs Samuels utseende?

Vad tror du Samuel menar med ”en hårgrej”? Varför säger han så?

Beskriv hur Tildas hörapparater ser ut.

Varför avslutar Samuel plötsligt samtalet? Vad tycker du att han skulle ha gjort i stället för att säga att han var tvungen att gå?

Varför använder Tilda inte cykelhjälm?

Varför håller Tilda på att bli döv?

Varför kunde inte Tilda gå vidare i sin klass i Kalmar?

Leta upp en bild på hur ett cochlea-implantat ser ut.

13 & 14

Ord

Förmåga, medhållande, ta till orda, mimik.

Läsförståelse

Beskriv hur det brukar kännas för Samuel när han redovisar.

Hur många går i Samuels klass?

Vad ska eleverna göra på just den här lektionen?

Vilka olika teman funderar Samuel på, att redovisa om?

Vilka delar av kroppen används, när man kommunicerar på teckenspråk?

Diskutera: Tilda vill både vara kvar i Lund, och åka hem till Kalmar. Har du någon gång varit med om att vela mellan sådana känslor?

15 & 16

Ord

Spenslig, gytja, syrliga, vad, avatar, karaff, eftertext.

Läsförståelse

När är det bra med snedtak på skolbyggnaden?

Var ligger högstadiets byggnader, i förhållande till mellanstadiet?

På vilket sätt skiljer sig Tilda från de andra tjejerna som Samuel känner?

Varför har Samuel pratat med kuratorn?

Beskriv Tildas rum på boendet.

Varför är det viktigt att använda teckenspråk på boendet?

Vad menas med att *lära gamla hundar sitta*?

Vad menas med att ”det är inte hennes tystnad”?

17 & 18

Ord

Traskande, trubbel, radar, entusiastisk, gestikulerar, flashar, snara, buken.

Läsförståelse

Varför har Tilda med sig en stor väska till skolan?

Tilda tycker att Samuel verkar vara ointresserad av att prata. Varför?

Varför berättar pappa om talet på Grand Hotell?

Återberätta hur det gick för Samuel när han redovisade ett halvår tidigare.

Diskutera: Är pappans tips bra? Vad är bra och vad är dåligt med tipset? Har du bättre förslag?

19 & 20

Ord

Nattåg, överbädd, glesa, dryg, självförtroende, självinsikt.

Läsförståelse

Vad bestämmer Tilda och Samuel, när de skickar sms?

Varför vill inte Tilda sitta med Anton och Elsa?

Varför har Tilda dåligt samvete?

Ibland känner hon sig stolt. När och varför?

21 & 22

Ord

Bladtäcke, spontan, slira, kryddträdgård, tjoa, struktur.

Läsförståelse

Beskriv platsen där Samuel och Tilda möts.

Varför var Samuel i parken dagen innan?

Förklara vad ett *persontecken* är.

Varför gillar Tilda sitt persontecken?

Hur lång måste Samuels redovisning vara?

Varför vill Samuel inte redovisa i halvklass?

Diskutera: Sandra ger Samuel olika alternativ på hur han kan få redovisa. Är det bra? Vilket alternativ hade du valt?

23 & 24

Ord

Klase, torrvaror, mandelmassa, syltade bär, markis, berlock, skimrande, välvda, rådhus, snörper.

Läsförståelse

Varför vill Tilda baka en kaka?

Varför gillar Tilda inte ljudet av strösslet som rasslar?

Vad är det för bok som Tilda letar efter?

Varför tror du att butiken inte hade en bok om någon som är döv?

Varför tycker Samuel att det är spännande med krig? Vilken typ av krig ogillar han?

Vad menar Samuel med att ”det är inte min tystnad”?

Vilket är Tildas tips till Samuel? Är det ett bra tips?

25 & 26

Ord

Renovering, avskalat, kultur, tradition, norm, beklaga sig, frasig, neonfärg, tvär.

Läsförståelse

Varför finns en byggställning vid bibliotekets ingång?

Hur tycker Samuel att man ska teckna *dataspele*?

Samuel vill lära sig teckenspråk för att överraska Tilda. Vad tror du att hon kommer tycka om det? Kommer hon tycka att det är modigt?

Vad gör Tilda ibland i sitt rum, för att det ska kännas mer som hemma?

Varför är Tilda imponerad av Yana?

27 & 28

Ord

Multiarena, logiska, grym, släntrar, mascara, bismak.

Läsförståelse

Hur tycker Samuel att man borde teckna *gul?*

Hur reagerar Samuel, när Tilda berömmar hans handrörelser?

Vad är det för skillnad på att vara hörselskadad och att vara döv?

Varför tyckte inte Tilda att det var modigt att lära sig teckenspråk? Vad tycker du?

Diskutera: Varför snattar Tilda? Kan det finnas flera anledningar? Hur känns det att snatta? Har du någon gång snattat?

Ta reda på: Vilka ord skulle du vilja lära dig på teckenspråk? Ta reda på hur de tecknas.

29 & 30

Ord

Distraherad, tålmodigt, källkritisk.

Läsförståelse

Hur kan du vara källkritisk på internet?

Vad är mod enligt dig? När är du modig?

Vad är Samuel rädd för? Känner du igen dig?

Ge ett förslag till Samuel, om vad han kan göra som är modigt.

Läs sms-dialogen mellan Samuel och Tilda. Hur tror du att Tilda känner efter att de skrivit klart?

31 & 32

Ord

Retorik, retorisk fråga, versal, ältar, presenning, container, glipa, sträv, skräpig, knippe.

Läsförståelse

Vad bestämmer sig Samuel för, att han ska redovisa om?

Återberätta vad som händer när Samuel klättrar upp för stegen.

”En tystnad som kan fyllas med annat än bara ord”. Vad kan man då fylla tystnaden med?

Varför känner Tilda sig besviken?

Vilka anledningar ser Tilda, till att hon och Samuel inte ska vara kompisar?

Varför vill hon vara vän med Samuel?

33 & 34

Ord

Uppslagna, skrovlig, förneka, sluta sig som en mussla, omväxlande, etapp, tristess, förvisso.

Läsförståelse

Var förvarar Samuel skylten?

Vad tycker du om det som Samuel har gjort? Är det ett bus eller brottsligt?

Varför vill inte Samuel ha kvar bokstaven hemma?

Vad tycker Samuel om Nils och Axel?

Varför tycker Samuel att Tilda ”verkar våga allt”?

Vgd är en förkortning som ofta används i meddelanden och mejl. Vilka fler förkortningar känner du till?

Varför tycker Tilda att det ibland är tråkigt att prata med Ellen och Smilla?

35 & 36

Ord

Pampigt, boule, kosläpp, obemärkt, fönsterputs, diskret.

Läsförståelse

Var har Samuel och Tilda bestämt att de ska träffas?

Samuel tänker att Tilda säkert aldrig har gråtit i hela sitt liv. Vad tror du att Tilda skulle svara på det?

Varför tror du att Samuel inte vill berätta att han själv klippt stråna på huvudet?

Var tänker Tilda sätta bokstaven?

Fundera: Vad tänker Tilda om Samuel, när hon får bokstaven?

37 & 38

Ord

Försköna, smussla, betvivla, förtroende, omsluta, belamrad, uns, skåda, avund, tunghäfte, konsonant.

Läsförståelse

Vilka spår finns det i Tildas rum, efter barn som bott där före henne?

Vad tror Tilda ska hända, om vuxna upptäcker att hon har snattat?

Varför måste Tilda sätta sig på skrivbordsstolen i stället för på sängen?

Varför har Samuels föräldrar gett honom namnet Samuel?

Hur dags planerar Samuel att gå och lägga sig?

Ta reda på: Vad händer om du som barn snattar? Vad gör butiken och vad gör polisen?

39 & 40

Ord

Udda, mejeri, granska, scanner, sprinkler, blippar, stum, inrikes, gläntar, påkommen, illusion, gliringar.

Läsförståelse

Var slänger Tilda godispappret?

Hur mycket pengar tar Tilda ut från apparaten?

Varför vill inte Tilda köpa en Caribo-bit?

Kassörskan missförstår Tilda två gånger när kuvertet räcks över. Hur?

Vem är Magnus?

Vad gör Tilda, för att snabbt kunna lämna butiken och slippa möta butikschefen?

Varför tror du att Samuel plötsligt går med på att redovisa i helklass?

41 & 42

Ord

Ekvation, tummad, sorl, utrop, storögt, himlar, kvittrar, omsorgsfullt, velat, bjällra, plural, gena.

Läsförståelse

Varför står borden i Tildas klassrum i U-form?

Vad tycker du Tilda ska svara, när rektorn frågar vad som hänt? Ska hon tala sanning, skylla ifrån sig eller ljuga?

Varför börjat det tisslas och skrattas när Samuel anmäler sig att börja?

Hur har Samuel planerat, när han valt ut de tecken han vill lära ut?

Ta reda på: Teckenspråk blev officiellt språk 1981. Vad innebär det?

43 & 44

Ord

Konferensbord, hastigt, lågmält, skymtar, kvalmig, uppsyn, engagerat, iver.

Läsförståelse

Vilka är med på mötet i konferensrummet?

Varför erkänner Tilda så snabbt?

Varför vill inte Tilda boka in möten med Camilla?

Tilda lovar att hon aldrig har snattat i någon annan butik. Är det sant? Varför säger hon så?

Diskutera: Har Tilda gjort rätt för sig? Om hon betalar tillbaka, är det då okej att hon har snattat?

Hur känner sig Samuel efter redovisningen?

Varför behöver inte Samuel titta på Tildas schema, för att veta när hennes lektion slutar?

45 & 46

Ord

Drygt, rabbla, logoped, maler, rotar.

Läsförståelse

Hur känner sig Tilda när hon sitter och väntar på Samuel?

Varför kan inte Samuel träffa Tilda direkt efter skolan?

Varför säger inte Samuel ifrån, när pappa tror att han har använt naken-tricket?

Varför undviker Samuel att vinna varje gång?

47 & 48

Ord

Kajalpenna, trädkrona, strosar.

Läsförståelse

Varför är Tilda orolig innan hon kliver in på sitt rum?

Vad tycker Tilda nu om att bo i Lund?

Vilka tre saker har Samuel gjort, som motiverar persontecknet som Tilda ger honom?

Vad tecknar Tilda till Samuel, innan de ska skiljas åt?

Varför tror du att Samuel redan vet, vad det som Tilda tecknar, betyder?

Läs sista meningen igen. Varför tror du att författaren har valt just denna mening som slutmening?

Fundera: Vad händer sen?

**Tack för att du har läst min bok!
Jag hoppas att den har väckt
känslor och att den lever kvar i ditt
inre.**

Titta gärna på mina andra böcker; *Framtidskameran* och *Ett Ett Två*. Du kan läsa mer om böckerna, samt ta del av lärarhandledning, på webbsidan www.kajhagstedt.se

DEL 3: TECKENFÖRKLARINGAR

Boken är illustrerad med en förenklad teckenkommunikation. Den lånar tecken från det svenska teckenspråket men följer inte hela vägen den grammatiska strukturen. För att förstå det svenska teckenspråket hela vägen, krävs fördjupad inläring samt stöd av mer visuellt media än bara en bok.

Ett av målen med boken är att läsaren ska bli nyfiken på teckenkommunikation, samt att hen ska lära sig några tecken som finns i barnens nära omvärld. Väcks ett intresse, kan eleven på egen hand lära sig mer.

Du som lärare bör sätta dig in i de tecken som visas så att du kan hjälpa eleverna att teckna. Vissa av bilderna illustreras med pilar, vilket ibland kan vara klurigt att tolka.

Om du önskar se rörligt, filmat material som visar hur man tecknar, tipsar jag om appen **Teckenspråkslexikon** där du kan skriva in ett ord (grundform) och se hur det tecknas. I de allra flesta fall överensstämmer tecknet med illustrationen i boken. Ofta finns det flera olika sätt, att teckna ett visst ord.

Teckenförklaringarna kommer i den ordning som de är publicerade i boken.

Så här läser du teckenbilderna:

Upprepa rörelsen

Rör fingrar eller hand
i pilarnas riktning
(enkelpil)

Gör rörelsen
två gånger
(dubbelpil)

- Var det roligt?

Roligt:

Nudda med utsträckt tumme mot bröstorg två gånger.

Titta på film:

Pekfinger och långfinger utsträckta, rör dem från ögon och framåt två gånger. Därefter vänster öppen handflata, och höger hand vevar upprepat i handflatan.

- Vill du spela spel med oss? Eller titta på film?

- **Döv jag, säger hon långsamt.**

Döv jag: Knuten hand med utsträckt pekfinger. Pekfingrets spets går i halvcirkel från örat till nedre läpp.

Därefter peka med utsträckt pekfinger mot bröst.

Bra: Flat uppsträckt hand. Förs från munnen framåt i en rörelse.

- **Bra!** svarar hon

Jag är hungrig!

Jag är hungrig: Två handflator i nedåtrörelse, startposition över nedre delen av bröstorg. Händerna plattas därefter till så att fingrarna pekar framåt. Slutpositionen ser ut som om händerna ligger platt på ett bord framför dig

Gott: Flat hand förs nedåt med bibehållen kontakt med bröstet.

- **Gott!** tecknar Tilda

- Det är tecknet för **skratta**, för det liknar nästan tecknet för **T. Kolla**.

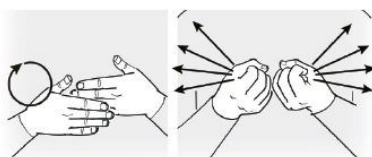
Skratta (Tildas persontecken): Tumme och pekfinger formade som klo. Förs två gånger uppåt, framför käken.

- **Ja, ses imorgon!**

Ses imorgon: Pekfinger och långfinger utsträckta, rör dem från ögon och framåt en gång. Därefter sträckt pekfinger i en halvcirkels rörelse från nedre käkhörna och framåt.

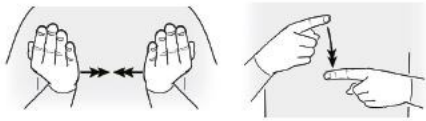
- **Data... spel, ljudar han samtidigt som händerna rör sig. Dataspel.**

Dataspel: Vänster hand flat mot mage. Högerhanden gör cirkelrörelse framför högerhand. Därefter två knutna händer som öppnas och spretar.

äta och **sova**, eller **simma**. Andra tecken, som

skola och **godis**, är svårare att förstå.

Äta: Hand formad som a-tecken nuddar hakspets två gånger

Sova: Tumme och pekfinger möts i nyp-rörelse vid sidan om/ framför ögat.

Simma: Två händer, mjukt flata, gör simcirklar framför mage.

Skola: Två flata händer, slås samman så de vidrör varandra två gånger

Godis: Knutna händer med raka pekfinger. Ena pekfingret slås på de andra två gånger (led mot led)

Svart förstår han, men tecknet för **gul** föreställer ingenting. Inte som han kan se iallafall.

Svart: Flat hand uppsträckt, fälls ner framför ansiktet och stannar i brösthöjd.

Först några enkla saker som **jag heter Samuel**

Jag heter: Knuten hand, sträckt pekfinger som pekar mot bröst. Därefter flat hand, andra pekfingret drar två streck i handflatan, med utsträckt pekfinger.

och **den är brun**.

Den brun: Bokstavstecken T med sträckt pekfinger under näsa. Därefter knuten näve med utsträckt pekfinger, som pekar framåt.

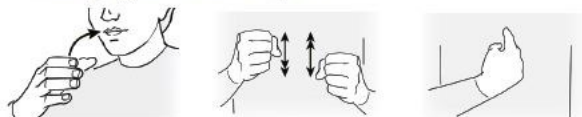
(tydligt exempel på hur grammatiken är annorlunda och i detta fall sätter adjektiv före attribut)

Därefter lite svårare, som **hur mår du?**

Hur mår du: H-tecken med handen (cirkelform med tumme och pekfinger, övrig hand flat). Rörs snabbt och kort framåt två gånger. Därefter flat hand mot bröstet, förs nedåt över bröstkorg, därefter pekande pekfinger framåt.

och jag dricker mjölk.

Jag dricker mjölk: Hand formad som om den håller ett glas, förs mot mun. Därefter två knutna nävar framför bröst förs omväxlande upp och ner, därefter sträckt pekfinger mot bröstet.

Som *kram* och *puss*.

Kram: Två flata händer som förs över bröstkorg i omfamnande rörelse, slutar när händer möter överarm.

Puss: Två händer formade som a-tecken slås mot varandra en gång och stannar tillsammans en kort stund.

Och snopp och *bröst* och *sex*. Tecken som han aldrig någonsin kommer att visa för henne.

Bröst: Flata händer mot bröst, förs framåt från respektive bröst och förvandlas till a-händer.

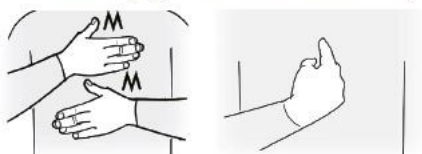
Sex: Knuten högerhand med sträckt pek- och långfinger. Handen slås två gånger mot den andra armens armveck.

- Tack, säger hon samtidigt.

Tack: Handen formad som ett t under nedre läpp. Förs framåt en gång.

- Glad jag. Ser du? Glad ... jag.

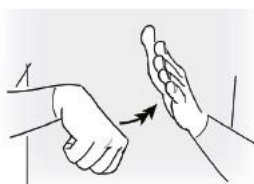
Glad jag: Två flata händer över bröstkorg, en ovanför den andre. De klappar i små rörelser bröstkorgen två gånger. Därefter sträckt pekfinger pekar mot bröst.

- Titta noga så ska jag visa, säger Samuel. Vi börjar med det viktigaste ordet i skolan. *Rast*. Det tecknar man så här.

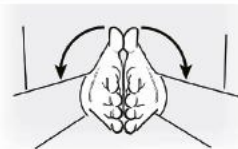
Rast: Hand håller tag i bjällra framför ena axeln och för handen framåt i två korta rörelser.

- Bra! Ett annat viktigt ord är *fotboll*. Det tecknar du så här.

Fotboll: Knuten hands handrygg, förs två gånger mot den andra handens handflata.

- Om något ska vara plural, kan du upprepa tecknet en gång. Titta, säger han. En **bok**. Flera **böcker**.

Bok: Två sträckta handflator hålls samman framför bröst. De öppnas upp åt vardera håll.

Böcker: Upprepa rörelsen.

Ljuga, skulle tecknet kunna vara.

Ljuga: Knuten hand, utsträckt pek och långfinger. Fingrarna rör sig växelvis upp och ner under hakan.

- **Fika?** tecknar han och ser frågande på Tilda.

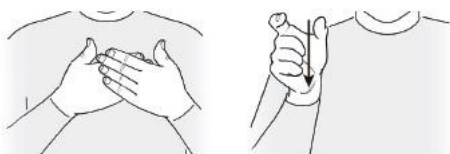
Fika: Tumme och pekfinger i cirkelform, resterande fingrar raka. Knipformen förs från mungipa framåt och sen tillbaka i kort rörelse, en gång.

- **Modig!** svarar Tilda. Ditt persontecken ska vara **Modig!**

Modig: Ena handen formad som a, förs på sidan av kroppen, mot bröstkorgen i en studsande rörelse och sen uppåt. Kan liknas vid tändsticka som tänds.

- Och jag **gillar dig**, säger han.

Gillar dig: Ena handen flat mot övre delen av bröstkorg. Andra handen över som försiktigt trycker till. Därefter en kloformad hand med tumme och pekfinger som riktar sig mot personen framför, och som förs i en rörelse uppifrån och ner, cirka 1 dm.

Svenska Teckenspråkets Handalfabet

